

надійно захищене. Тому комплексний підхід до цифрових трансформацій в процесі проведення аудиту є оптимальним рішенням в умовах карантинних обмежень та потреби віддаленої роботи працівників.

Список використаних джерел

6. Шестерняк М.М., Гальчак Х.Р. Методологічні засади контролю якості аудиторських послуг. *Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія*: зб. Матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Тернопіль, 23 грудня 2020 р.). Тернопіль: ЗУНУ, 2021. С. 155-158. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/41090/1/155.pdf>
7. Шестерняк М. М. Облік і аудит в цифровій економіці: виклики глобалізації та перспективи. *International Scientific Conference Digital and Innovative Economy: Processes, Strategies, Technologies: Conference Proceedings*, January 25th, 2019. Kielce, Poland: Baltija Publishing. 220 pages, P. 187-189 URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35762/3/Shesternyak.Poland.pdf>
8. Як діджиталізація аудиту свідчить про епоху трансформації. URL: https://www.ey.com/uk_ua/digital-audit/audit-digitization-transformative-age
9. IAASB Strategy for 2020-2023 and Work Plan for 2020-2021. URL: <https://www.iaasb.org/publications/iaasb-strategy-2020-2023-and-work-plan-2020-2021>
10. Тренди аудиту – 2020: IAASB, податкова реформа, діджиталізація. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100016751-trendi-audit-2020-iaasb-podatkova-reforma-didzhitalizatsiya>
11. Іванова Л.І. Цифрова трансформація аудиту. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/35081/Oaao_20_12_159.pdf?sequence=1&isAllowed=y
12. Nezhyva Mariia, Miniailo Viktoriia. Digitalization of audit in the conditions of the COVID-19. *ВІСНИК КНТЕУ. 2020. № 3*. URL: <http://visnik.knute.edu.ua/files/2020/03/11.pdf>
13. Еволюція аудиту задля сталого розвитку: симбіоз нових технологій, компетенцій та досвіду. *Вісник МСФЗ. Світовий досвід. Українська практика*. URL: https://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ001944

Марія ШЕСТЕРНЯК

кандидат економічних наук
доцент кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет

Оксана РЕКИС

магістр
кафебри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

КОРОНАВІРУС: ДІЯЛЬНІСТЬ АУДИТОРСЬКИХ ФІРМ

Пандемії COVID-19, що стрімко розповсюджується по всьому світу має значні наслідки не тільки для здоров'я та життя населення на планеті, але й глобальні наслідки для економіки, ринків та бізнесу суб'єктів господарювання. Обмеження у виробництві, транспортуванні, торгівлі та споживанні призводять до значних економічних наслідків. Ситуація, що склалася

також впливає на бухгалтерський облік, звітність і аудит фінансової звітності суб'єктів господарювання.

В умовах пандемії змінюється робота багатьох підприємств, серед яких і аудиторські фірми. Саме через поширення коронавірусу більшість компаній не можуть чітко організувати свою подальшу діяльність, що має негативний вплив на їхню роботу. Підприємства, котрі планують подавати фінансову звітність дистанційно можуть стикнутися з низкою проблем. Щодо аудиторських фірм, то значно зменшується персональний контакт аудитора із клієнтами, що посилює ризик невиявлення фактів господарської діяльності та свідчить про помилки. Іншим моментом є те, що аудитор не може дати безпосередню правову оцінку первинним документам, як основи для формування даних аналітичного і синтетичного обліку.

Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21 грудня 2017 року № 2258 VIII, ст.1 п.2 [1], трактує, що «аудитор» - фізична особа, яка підтвердила кваліфікаційну придатність до провадження аудиторської діяльності, має відповідний практичний досвід та включена до Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності. Окрім цього, ст.1 п.5 цього Закону роз'яснює, що «аудиторська фірма» - юридична особа, яка провадить виключно аудиторську діяльність та/або надає неаудиторські послуги на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом та міжнародними стандартами аудиту. Разом з тим, ст.1 п.3 даного Закону визначає, що «аудиторська діяльність» - незалежна професійна діяльність аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, зареєстрованих у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, з надання аудиторських послуг.

Практика свідчить, що аудиторські фірми та аудитори в умовах пандемії нашоухуються на труднощі в підготовці звітів та проведенні аудитів. Враховуючи обмеження на поїздки та зустрічі з клієнтами, лімітований доступ до сайтів окремих компаній, стурбованість користувачів аудиторських послуг ситуацією, що сталася, є ймовірність того, що ці обставини можуть позначитись на проведенні високоякісного аудиту. Саме тому, аудиторам слід розглянути можливість розробки альтернативних процедур для збору відповідних аудиторських доказів.

Аудиторам необхідно враховувати вплив COVID-19 на:

- те, як вони збирають достатні, відповідні аудиторські докази, визнаючи, що обраний підхід до аудиту може потребувати змін, тож потрібно буде розробити альтернативні процедури;
- ту, як у межах аудиту групи компаній будуть проводити аудит окремих підрозділів;
- оцінку аудитором безперервності діяльності та майбутнього компанії, що перевіряється;
- достовірність інформації про вплив поширення коронавірусу на компанію, яку оприлюднює керівництво;
- необхідність аудитора переосмислити ключові аспекти проведення перевірки внаслідок ситуації, що швидко змінюється, у результаті чого аудитор може вимагати від керівництва оперативно надавати додаткові докази [2].

Сучасний світ вимагає від аудитора співпраці з підприємствами, яким вони надають послуги з аудиту, позаяк, щоб переконатися, який рівень розкриття інформації відповідає тому, який суб'єкти господарювання очікують побачити в щорічних звітах, щоб мати можливість повідомити про вплив та ризик COVID-19 для бізнесу.

Підприємства також повинні розуміти, що життєво важливо, щоб в аудиторів було достатньо часу і підтримки, аби вони могли виконати свою роботу на високому рівні, включаючи перегляд роботи для врахування нових обставин. У деяких випадках компанії будуть змушені переглянути терміни подання звітності. Зважаючи на щоденні зростаючі показники та вплив коронавірусу на глобальну економіку проведення високоякісного аудиту є вкрай важливим для забезпечення належного інформування користувачів фінансової звітності.

Найгостріші питання, які наразі стоять перед аудитором в умовах пандемії – це: «Як аудиторські послуги враховують фактор коронавірусу?» та «Де місце для COVID-19 в інтегрованому звіті?»

Комітет з інтегрованої звітності Південноафриканської Республіки (South African Integrated Reporting Committee – IRC) дає рекомендації щодо розкриття додаткової інформації, яку в період пандемії стали вимагати інвестори на додаток до традиційної інформації. Проте, можна цю інформацію (прогнозовані ефекти) відобразити і в бізнес-моделі, причому потрібно врахувати вхідні та вихідні дані. Саме бізнес-стратегії показують будь-які зміни в стратегічних цілях, якщо такі були у суб'єкта господарювання.

Оновила свої рекомендації для аудиторів також Рада з фінансової звітності Великобританії (UK's Financial Reporting Council, FRC) у зв'язку з пандемією COVID-19. FRC наголошує на тому, що аудиторські перевірки незважаючи на пандемію повинні повністю відповідати необхідним стандартам. Проте, є ймовірність того, що для проведення аудиту може знадобитися додатковий час та є ризик затримання підготовки звітності суб'єкта господарювання.

Окрім цього, якщо говорити про пандемію - де ця інформація повинна з'явитися в інтегрованому звіті, якщо буде прийнято рішення її все ж розкрити? Той факт, що COVID-19 негативно позначився на багатьох організаціях, означає, що ця інформація в контексті аудиторських послуг виявиться істотною. IRC пропонує описувати вплив пандемії COVID-19 в розділі, що описує зовнішнє оточення організації [3]. Тобто, аудиторам слід показати вплив кризових умов на стратегії суб'єкта господарювання, ймовірні ризики та можливості підприємства. Розкриття показників ефективності за певний період дозволить підприємствам, що потребують аудиторської звітності отримати певне бачення фактично досягнутих стратегічних цілей.

Пандемія COVID-19 торкнулася багатьох аспектів діяльності підприємств та організацій, що має як негативний, так і позитивний вплив.

Негативний вплив COVID-19 має на:

- системи поставок;
- платоспроможність;
- ліквідність;
- кредитоспроможність.

Позитивний вплив COVID-19 має на:

- відстрочки зі сплати податків;
- посилення цифровізації;
- послаблення в регулюванні;
- різні заходи держдопомоги.

Сталою тенденцією розвитку ринку аудиторських послуг є позитивне зростання обсягів отриманих доходів в розрізі замовлень за видами наданих послуг. Разом з тим, кількість та вартість замовлень на аудиторські послуги в майбутньому залежатиме від платоспроможності замовників аудиту в регіонах України. Зміни в законодавчій базі, зокрема, в частині надання права на проведення обов'язкового аудиту фінансової звітності, а також обов'язкового аудиту фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес, призвели до структурних змін в переліку послуг, які надають аудитори. Також можна передбачити тенденції розвитку аудиту з поступовим зростанням обсягів та вартості аудиторських послуг [4, С. 271].

З вищезазначеного випливає, що діяльність аудиторських фірм під час коронавірусу видозмінилася, оскільки COVID-19 вплинув на різні аспекти функціонування суб'єктів господарювання (цифровізація, відстрочка зі сплати податків, ліквідність, кредитоспроможність, система поставок, платоспроможність, держдопомога, тощо). Сьогодні, під час впливу COVID-19, аудитори зобов'язані бути більш гнучкими, якісно виконувати свою

роботу та опрацювати можливість альтернативних аудиторських процедур, щоб зібрати достатні та відповідні аудиторські докази. Проведення високоякісного аудиту є надзвичайно важливим для забезпечення належного інформування користувачів фінансової звітності. Окрім цього, пандемію COVID-19 можна віднести до істотних факторів з урахуванням її впливу на здатність суб'єктів господарювання створювати вартість в 2020-2021 роках та протягом декількох наступних років теж.

Список використаних джерел

1. Закон України № 2258-VIII «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 р., (із змінами і доповненнями), поточна редакція від 01.07.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
2. Аудит і корона вірус: FRC рекомендує розробити альтернативні аудиторські процедури для збору доказів. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/audit-i-koronavirus-frc-rekomendue-rozrobiti-alternativni-auditorski-proceduri-dlya-zboru-dokaziv.html>
3. Аудиторські послуги та COVID-19. URL: <https://kievaudit.com/informatsiia/audytorski-posluhy-ta-covid-19>
4. Шестерняк М. М. Оцінка стану та тенденцій розвитку надання аудиторських послуг. Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія: матеріали міжн. наук.-практ. інтернет-конф. (Тернопіль, 27 грудня 2019 р.). Тернопіль: ТНЕУ, 2019. С. 269-272. URL: <http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37471/1/269.pdf>